

MADEN FACIALARI KADER Mİ ? BU İŞİN FITRATI Mİ ?

Mehmet TORUN

TMMOB Yürütme Kurulu Üyesi, Maden Mühendisi

Hızlı teknolojik gelişmeler bir yandan insanlığın refahına hizmet ederken, öte yandan insan hayatı ve çevre için tehlikeleri de beraberinde getirmektedir. Üretim sürecine giren her yeni madde, her yeni makine, araç ve gereç insan sağlığı, işyeri güvenliği, çevre sağlığı ve çevre güvenliği için tehdit oluşturmaktadır. Bir bakıma yükselen refah, insanlığa iş kazaları, meslek hastalıkları ve çevre kirlenmesi olarak geri dönmektedir. Yaşam hakkı en temel insan hakkıdır. ILO kaynaklarına göre her yıl 1,2 milyon kadın ve erkek, iş kazaları ve meslek hastalıkları dolayısıyla hayatını kaybetmektedir. Yine aynı kaynaklara göre; her yıl 250 milyon insan iş kazaları, 160 milyon insan ise meslek hastalıkları sonucu ortaya çıkan zararlara maruz kalmaktadır.

Devletin, işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında araştırma yaptırmaktan, üretim süreçleri konusunda tarafları bilgilendirmeye, ulusal mevzuatı günün gereksinimlerini karşılayacak bir biçimde güncellemekten, insan sağlığını her şeyin üstünde tutarak işyerlerini etkili bir biçimde denetlemesine kadar pek çok sorumluluğu vardır. İşverenlerin büyük bir bölümü, çalışanların korunmasını, işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin alınmasını maliyet unsuru olarak görmektedir. Yasanın, yönetmeliğin zorunlu kıldığı önlemleri almak, sağlık kurullarını oluşturmak konusunda işverenlerin sorumluluklarını kendiliğinden yerine getirmeleri beklenmemelidir. Son yıllarda, taşeronlaşma veya bir başka söylemle alt işveren uygulamaları yaygınlaşıp hızla artarak işyerleri küçük birimlere bölünmekte ve çalışan işçiler sendikasılaştırılmaktadır. Bunların sonucu olarak, denetim zorlaşmakta ve alınması gereken önlemler takip edilememektedir.

Madencilik sektörü; zor, yıpratıcı, yüksek oranda risk taşıyan ve bilgi, deneyim, uzmanlık ve sürekli denetim gerektiren, dünyanın en ağır iş koludur. Buna rağmen, madencilik kuruluşlarımızdaki mevcut deneyim birikiminin yok edilmesi,

maden işletmeciliğinin yetersiz, donanımsız ve deneyimsiz kişi veya kuruluşlara bırakılması; kısa sürede yüksek kâr sağlamak amacıyla yapılan üretim projeleri, hızlı ve yüksek kazanç için yapılan üretim zorlamaları, bir yandan yetersiz, liyakatsiz kişilerin siyasal amaçlarla kilit mevkilere atanması ve diğer yandan da kamusal denetimin iyice gevşetilmesi kazaların kaçınılmaz !! hale gelmesine neden olmaktadır.

Maden kazaları son yıllarda belirgin olarak artmaktadır. Son 5 yılda toplam 400 maden emekçisi yaşamını yitirmiştir. Söz konusu kazalarda maden mühendisi meslektaşlarımız da hayatını kaybetmiştir. 1980 yılından bu yana 40 maden mühendisi iş kazalarında yaşamını yitirmiştir. Bu rakamlara Soma ve Ermenek faciaları dahil değildir. Kömür madenciliği, işçi sayısı başına düşen kaza ve ölüm sıralamasında, bütün sektörlerin başında yer almaktadır. Gelişmiş ülkelerde maden kazaları, son yıllarda oldukça azalmıştır. Üretilen milyon ton başına ya da çalışma günü üzerinden yapılan istatistikler bu sonuçları açıkça ortaya koymaktadır. Ülkemizde ise yaşanan iş kazaları cinayetlere, katliamlara dönüşmekte, yöneticiler ise “ bu işin fitratında var”, “güzel öldüler” diyebilmekte ve 1850 li yılların madenciliğini örnek olarak göstermektedirler.

13 Mayıs 2014 tarihinde, Ruhsat hukuku Türkiye Kömür İşletmeleri'ne (TKİ) ait olan ve Soma Kömür İşletmeleri AŞ tarafından hizmet alım yolu ile işletilen Manisa İli Soma İlçesi Eyzek/Karanlıkdere yeraltı kömür ocağında, meydana gelen olay sonucunda, aralarında 5 maden mühendisinin de bulunduğu 301 madencinin yaşamını yitirdiği bir facia yaşanmıştır. Facianın büyüklüğü, ilk saatlerde saklanmaya çalışılmış ve olayın nedeni “trafo patlaması” olarak kamuoyuna duyurulmuştur. Ancak, meslek odalarının ısrarla bilgi kirliliğini önleme gayreti sonuç vermiş ve olayın üzerinden dört gün geçtikten sonra facianın gerçek nedeni yetkililerce açıklanabilmiştir.

Bugüne değin edinilen bilgiler; olayın kömürün kendiliğinden yanmasına bağlı bir kızışmayla ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Ocak giriş noktasından yaklaşık 1350 metre uzaklıkta, ana hava yolu giriş yolunun kuzey ve güney olmak üzere ikiye ayrıldığı, kavşak noktasının yakınında ana galeri üzerinde ve muhtemelen eski imalatta (daha önce üretim yapılmış olan bölge) oluşan bir kızışmayla irtibat sağlanması nedeniyle yangın başlamıştır. Yangın, ağaç malzeme ve lastik bant konveyörlere sıçrayarak gelişmiştir. Tüm kızışma ve yangın sürecinde, çalışanların zehirlenmesine yol açan miktarda CO (karbonmonoksit) salınımı gerçekleşmiştir.

Saat 14.30-15.00 civarlarında olayın büyüklüğü fark edilerek müdahale edilmeye çalışılmış, ancak sorunun ciddiyetinin arttığı fark edilince komşu işletmelerden destek talep edilmiştir. Saat 17.00 civarında, hava giriş tarafındaki çok sayıda işçinin ocaktan çıkışının sağlanmasının ardından hava yönü tersine çevrilmiş, bu arada ulusal düzeyde kurtarma ekipleri de ilçeye yönlendirilmiştir. Arama-kurtarma çalışmaları sonucunda çoğunluğu S panosunda 209 olmak üzere tüm ocakta 301 madenciyer ölü olarak ulaşılmıştır. Daha bu facia unutulmadan 28 Ekim 2014 tarihinde Ermenek'teki yeraltı kömür ocağında daha önce çalışılmış olan bölgede (eski imalat) biriken suyun ocağa aniden dolması sonucu 18 maden emekçisi daha yaşamını yitirmiştir. Bu olayda doğal afet gibi (yeraltı suyu, akifer, karstik boşluk, Ermenek barajı suyu vb.) gösterilmeye çalışılmış ancak meslek odaları tarafından yapılan incelemeler ve açıklamalar ile gerçek neden kamuoyu ile paylaşılmıştır. Arama-kurtarma faaliyetinde ciddi organizasyon bozukluğu yaşanmış ve son maden emekçisinin cenazesine ancak 38 gün sonra ulaşılmıştır.

Yine Şırnak'taki ölüm kuyularında insanlarımız açıkça ölüme gönderilmektedir. Gözlerden uzak birer ikişer ölüme gönderilen gençler, toplumun gündemine yeterince gelmemektedir. Cudi dağında 25 bin hektar gibi geniş bir alana yayılan asfaltit madenlerinde 1700'lü yılların koşullarında kömür çıkartılmaktadır. Dik kömür damarlarının içinde iki metre kare çapında kör kuyular açılarak

insanlar; çukurluklarla 160 – 200 metre derine plastik bidonlar, kovalar içinde inmekte, hiçbir mühendislik bilim ve tekniğine dayanmayan, havalandırması olmayan, işçi sağlığı ve iş güvenliği ekipmanları bulunmayan kör kuyulardan aynı kovalarla kazdıkları kömürü yeryüzüne çıkarmaktadırlar. Herkesin uzun yıllardır bildiği ama nedense göremediği bu kaçak!!! ocaklarda gençlerimiz günlük 40-50 TL. ücret karşılığında çalışmak zorunda bırakılmaktadır. Köylerin boşaltılması ve insansızlaştırılmasıyla birlikte bölgede yaşanan yoğun işsizlik ve yoksulluk nedeniyle, yöredeki gençler çok düşük ücretler karşılığında ilkel koşullarda yerin metrelerce altında çalışmak zorunda bırakılmaktadır. Kaçak olarak

**“13 Mayıs
2014
tarihinde:
Türkiye Kömür
İşletmeleri’ne
ait olan
Soma Kömür
İşletmeleri A.Ş.
tarafından hizmet alım
yolu ile işletilen
Manisa İli Soma İlçesi
Eynez/Karanlıkdere
yer altı kömür
ocağında,
301 madenci
katledildi.”**

adlandırılan fakat yetkililer dahil herkesin bilgisi dahilinde olan ölüm kuyularında hiç bir sosyal güvencesi olmayan gençlerimiz bile ölüme gönderilmektedir. İş cinayetleri, ırk, milliyet ayırmaksızın canlarımızı bizden almaktadır. Sınıfsal öncelikli mücadele bu anlamda büyük önem taşımaktadır. Bölgedeki bu ölümlerin durdurulması, genel anlamda demokrasi ve insan hakları sorunlarıyla birlikte ele alınmak durumundadır. Bu bağlamda bölge insanlarını "açlıktan veya madende ölüm" ikileminden kurtaracak yapısal düzenlemeler yapılmalı, tüm taraflar bir araya gelerek sorunun çözümü için gerekli adımları atmalıdır. Şırnak asfaltitlerinin, madencilik bilim ve tekniğine uygun, havza planlaması yapılarak kamu yararı doğrultusunda işletilmesi, ucuz işgücü kullanılarak rant sağlayan feodal yapıların engellenmesi, bu yapıdan beslenen siyasi anlayışların terk edilmesi olmazsa olmaz zorunluluktur.

Soma katliamı, Ermenek faciası ve diğer iş cinayetleri, bugüne kadar uygulanan madencilik politikaları ile işçi sağlığı iş güvenliği politikalarının iflas ettiği en açık göstergesidir. Yıllardır uygulamaya konulan özelleştirme, taşeronlaştırma, rodövan, örgütsüzleştirme, sendikasılaştırma, köleci çalışma sistemi, kamu madenciliğinin yok edilmesi ve kamu kurumlarında uzun yıllar sonucu elde edilmiş olan madencilik bilgi ve deneyimin birikiminin dağıtılması gibi neoliberal politikaların yanlışlığı yaşanan acılarla bir kez daha gözükmiştir. Kamusal denetimin de yeterli ve etkin bir

biçimde yapılamaması, iş cinayetlerinin Soma'da olduğu gibi katliama dönüşmesine neden olmuştur. Bu olay, sadece madencilik sektöründe değil tüm toplumda ciddi bir travma yaşanmasına neden olmuştur. Yıllık 1.5 milyon ton kömür üretimine göre planlanmış ocaktan, hiçbir iyileştirme yapılmadan ve aynı koşullarla 3.5 milyon ton kömür üretimi yapılması bile tek başına üretim zorlamasının olumsuz sonuçlarını göstermektedir. Maden işçisi olamamış gençlerin, yeraltındaki tehlikeleri ve riskleri bilmeden, tanımadan yerin metrelerce altına sokularak kömür üretmeye mecbur bırakılmaları, kapitalizmin vahşiliğini gözler önüne sermektedir. Yoksulluğu kader gibi dayatan mantığın, ölümleri kader olarak göstermesi onların fitratında olsa da insan hayatını önemseyen, mühendislik bilim ve tekniğine göre çalışılan ocaklarda durumun farklı olduğu görülmektedir.

İşçi sağlığı ve iş güvenliğinin temel amacı, işyerinde çalışan tüm işçilerin hiçbir koşulda kazaya uğramayacağı bir ortamın yaratılmasını ve kazaya neden olabilecek tüm koşulların iş ortamından bertaraf edilmesini sağlamaktır. Türkiye'de işçi sağlığı ve iş güvenliği sisteminin yaşama geçirilmesi için oluşturulmuş olan mevzuat sistemsiz sorunları çözecek yeterlilikte ve nitelikte değildir. Uygulanamayan, her şeyin kağıt üzerinde kaldığı, bir işçi sağlığı ve iş güvenliği sisteminin yürütülebilmesi mümkün değildir. 6331 sayılı yasayla işverene sağlanan işçi sağlığı ve güvenliği hizmetlerini ortak sağlık ve güvenlik birimlerinden satın alabilme hakkı, özünde işçi sağlığı ve güvenliği sisteminin de taşeronlaştırılması demektir.

Maden kazalarının temel nedenlerinden biri; bilgi ve teknoloji üretemeyen sistemin, dünya piyasaları ile rekabet edebilmenin en kolay yolu olarak, ucuz ve güvencesiz emek üzerinden üretim yaptırma model olarak benimsemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye'de uygulanan ekonomik sistem, sermaye birikim koşullarına ve hatta madencilik sektörünün özgün yapısına bakıldığında, yapısal olarak 'kaza' üreten bir sistemdir. Büyüme ve küresel piyasalarla rekabet edebilme adına uygulanan üretim zorlaması, uzun çalışma saatleri, işçi maliyetlerinin düşürülmesi, bir maliyet unsuru olarak görülen işçi sağlığı ve iş güvenliğinden yapı-

lan fedakarlıklar; daha kötü çalışma koşullarını ve kazaları beraberinde getirmektedir.

İşçilik maliyeti kategorisi içindeki her şeyin (ücret, kıdem tazminatı, sosyal haklar, iş güvencesi, işçi sağlığı ve iş güvenliği tedbirleri, vb.) mit haline getirilen 'büyüme ve istikrarı' tehdit ettiği görüşünün hem ulusal istihdam stratejisi belgesinde hem de ulusal sanayi stratejisinde hakim görüş olduğu ortadadır.

Son yaşanan facialar, tüm bu dinamiklerin yaşandığı acılarla yüklü, olumsuz bir sembol olmuştur. Faciaların sonrası, katliama yönelik tepkileri dindirmek için her zaman olduğu gibi suçlu ve kurban arama süreci başlamıştır. Soma faciasının akabinde Başsavcının, "gözaltına alacağımız herkes işçilerle birlikte öldü" beyanı ile ölen mühendisleri işaret etmiş olması, sistemin yaratmış olduğu bu facianın, sadece birkaç mühendise yük-

lenerek çözümlenmek istenilmesi sistemden kaynaklı sorunları örtmek istenilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu durum; firmanın, ilgili kamu kurumlarının ve Bakanlıklar ile Hükümetin yaşanan faciada yasal sorumluluklarını ortadan kaldırmamaktadır.

Kuşkusuz facianın oluş nedenlerinin ortaya konulması, sorumlulukların belirlenmesi bundan sonra olabilecek faciaların önlenmesi için önemlidir, ancak yeterli

değildir. İş kazaları ve meslek hastalıklarının önüne geçilebilmesi için bundan sonra işyerlerinde 'önce insan, önce sağlık ve önce iş güvenliği' anlayışı yerleştirilmeli tüm süreçlerde öncelik işçi sağlığı ve iş güvenliğinde olmalıdır.

Bu konuda, madencilik sektörünün tüm taraflarına görev düşmektedir. Yeni bir sistemi kurgulamak üzere; İlgili Bakanlıklar, Üniversiteler, Sendikalar, Meslek Odaları temsilcilerinin eşit katılımı ile yukarıda sıralanan çözüm önerilerinin tartışılacağı ya da yeni önerilerin geliştirileceği bir çalışmanın zaman yitirilmeden gerçekleştirilmesi son derece önemli görülmektedir. Söz konusu çalıştayda alınacak kararların ivedilikle tüm sektörlerde ve madencilik sektöründe uygulanmasının sağlanması, bugünden sonra olabilecek iş kazalarının önlenmesi hususunda atılabilecek ilk ve en önemli adım olarak görülmektedir.

"28 Ekim 2014 tarihinde: Ermenek'teki yer altı kömür ocağında daha önce çalışılmış olan bölgede biriken suyun ocağa aniden dolması sonucu 18 madenci katledildi."

Yine; tüm tarafların eşit şekilde temsil edildiği ve demokratik katılımlı, özerk yapıda bir İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Konseyi'nin kurulması oldukça önemlidir.

Maliyet olarak görüldüğu için gerekli önleyici tedbirlerin alınmadığı, yeterince denetim yapılmadığı için, sendikal örgütlülüğu zorlaştıran yasal ve fiili uygulamalar artırılırken taşeron istihdamı

başta olmak üzere güvencesiz-kuralsız istihdamın çığ gibi arttırıldığı bir dönemde yaşanan bu can kayıpları birilerinin dillerine doladığı gibi kesinlikle fitrat değildir.

Maden facialarında yaşamını yitiren maden mühendislerini ve tüm maden emekçilerini bir kez daha saygıyla anıyor, ailelerine sabır diliyorum.●

“Soma'da, Ermenek'de katledilen ve şırnak'taki ölüm kuyularında açıkça ölüme gönderilen işçiler ile diğer işçi cinayetleri, bugüne kadar uygulanan madencilik politikaları ile işçi sağlığı politikalarının iflas ettiğinin en açık göstergesidir.”

CİDDİ VE ÖNLEYİCİ BİR 'MADENCİ DENETİMİ'NİN İHDASI VE BEKASI İÇİN; KAMUSALLIĞI DİRİLTEBİLECEK ANTİKAPİTALİST MÜCADELE PROGRAMI GEREKİYOR!

Tayfun ÖZUSLU
Maden Y. Mühendisi

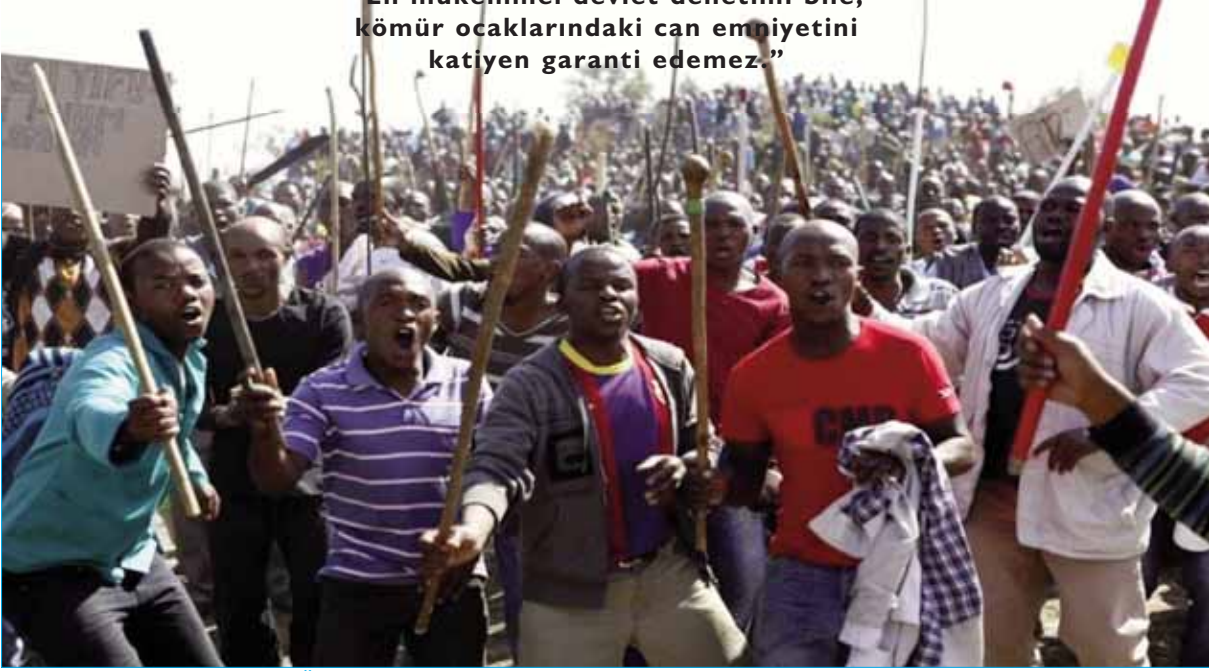
“... Madenci taifesi; öz başına sahaya inebilecek iştihak, liyakat, ehliyet, cesaret ve kudrete sahiptir. Evveli yüzyılda; samodyerjavnost, monarşizm, vs.'nin istibdatları altındayken Voreux'de, Gilfach Goch'da, Lena'nın buzlu taraçalarında, öz başımıza sahaya inen bizdik. Geçen yüzyılda da, Rockefeller vampirinin kadrolu silahendazları ve tam teçhizat eyalet millî muhafızları; Ludlow/Colorado/1914'te, çocuklarımızın üzerine bile makineli tüfeklerle yaylım ateş açarlarken, yine öz başımıza direniyorduk. 1917/Lugansk'ta siyasî iktidarı öz başımıza alaşağı eden de bizdik; 1920/Dortmund'da –toplarla ve tüfeklerle sahaya inip– Kapp'ın hükümet darbesini kafasına geçirenler de, öz başımıza bizdik. 1926/Britanya'da, bütün sınıfı da peşimize takıp genel greve vira eden, sonra da yapayalnız kalanlar, öz başımıza yine bizdik; savaş sonrası/Fransa'da, benzeri türden bir destan yazarken, öz başımıza yola düştük. Keza; 1969/Alpagut'ta ve 1980/Yeni Çeltek'te de özyönetim düzenini kuran ve –kelebeğin ömrü kadar kısa bir süre için olsa bile– öz başımıza yaşatanlar, yine bizlerdik... Glofa Tıvr/G. Galistan madencileri ise, 1995-2008 süresince, ocağın tekül kömür rezervi bitmeden, öz yönetimlerini asla istop etmediler... 1984-85/Britanya ve 1990-91/Zonguldak destanlarını bile, öz başımıza yazmak zorunda kalan da yine bizlerdik. Lanet taze yüzyılda dahi; İspanya'da, Sardunya'da, Yatağan'da, vs.'de öz başımıza sahaya inenler,

yine bizlerdik... Velhasıl, en az 1,5 yüzyıl boyu ‘... acep bu sefer peşimize takılanlar da olacak mı; ihanete uğrar mıyız, yoksa bu işin sonu da hüsrana mı; lokumları ayrı, fitilleri de ayrı ceplere tıkıştırmazsak eğer veya tabancanın emniyet mandalını kapatmazsak, belimizde patlar mı?!’ gibi gaileleri hiç mi hiç iplemeksizin, hin-i hacet zuhurunda, hep öz başımıza sahaya inmeyi hiç savsaklamadık!... Elbette ki, öz başına sahneye çıkmak, pek de matah bir marifet olmasa gerektir; ama dîroka me usa huya ye işte...” (Kul Ali Alangurî, 2012).

Koca epigrafta sayılan evveliyatın dibine tumba olmaya da gerek kalmadı artık... Zira şu an bile; öz başına yola düşen bir avuç Yatağan madencisinin, koskoca bir konfederasyonun sağır odalarını, duvarlarını sarstığında kopan zangırtı, kulaklarımızda yankılanmakta halâ... Kamusalığın –Özal saltanatından bu yana– ha bire mezarın dip kuytu-larına kakıştırıldığının bilincinde olan, Yatağan madencileri ve EE işçileri; mevtanın acilen ihyası ve bekası hususunda, hin-i hacet zuhur ettiğini kavrayıp öz başlarına sahaya indiler. Hem de “... hele önce mufassal bir program öngörülün...” diye beklemeksizin, ihanet ve hüsrana uğramaktan hiç korkmaksızın, vakit eriştiğinde hiç tereddüt etmeksizin... Zira zaten tarihimiz böyleydi işte... Kamusalığın baş düşmanının –24 ayar simgesi olan– Başbakanlık Özelleştirme İdaresi'nin¹ tam karşısına kurdukları mütevazı ve epik çadırın içinde, haftalardır öz başına direnenler; 1,5 yüzyıllık öz

**“En mükemmel devlet denetimi bile,
kömür ocaklarındaki can emniyetini
katiyen garanti edemez.”**

21. Yüzyıl: Afrikalı Madenciler Ücret Kavgasında

tarihlerinden bihaber olmalarına rağmen, yine de yerel öz tarihimizi yazıyor işte. Yoksa, o epik çadır-dakiler muhallebici, kurabiyeci, tuhafiyeci falan mı? Yoksa; epigrafta özetlenenlerin gerçek kişi ve olaylarla hiçbir ilgisi yoktu da; müellif, onları büyük bir aynanın içinde mi görüyordu; üstelik ayna da dumanlıydı ve olmayan bir gezegende mi volta atıyordu?!...

Kömür ocaklarında, ciddi ve önleyici emniyet teftişlerin; nasıl bir kurumun merkezî güdümünde, nasıl bir meslekî eğitimden geçen ve hangi tür ehliyet, liyakat, tecrübe, sorumluluk ve yetkileri haiz kadrolarca yürütüleceği konusunda –Odamızın hem organları, hem de uzman üyeleri eliyle– binlerce sayfa yazılmıştır. Periyodiklerimizden, teknik kongre kitaplarımızdan ve diğer didaktik yayınlarmızdan derlenip toparlanan, muhtelif komprime evrak da –yasal yükümlülüğümüz gereği– bilgilendirme amacıyla hem kamuoyu ile paylaşılmış, hem de alâkadar mercilere arz edilmiştir. ½ yüzyıllık işleyişimiz, yine bu minvalde sürmektedir; ancak:

- Gelip geçen hükümetler, “teklif ve tavsiyeler”imize pek kulak asmamakta;
- On yıldır hükümferma olan sonuncusu ise; lafımıza hiç mi hiç kulak asmadığı gibi; yasanın bizi “.... teklif ve tavsiyelerde bulunma...” ile görevlendirdiği hükmünden rahatsız da olmakta ve bu

yükümlülüğü, kendisinin icraatını kısıtlayıcı bir siyasî faaliyet gibi mülâhaza etmektedir...

Yukarıdaki manzara muvacehesinde; devlete tavsiyede bulunma konusunda, haddinden çok görev ifa edilmiş ve artık lafın bittiği menzile erişilmiştir. Kaldı ki, en mükemmel bir devlet denetimi bile, kömür ocaklarındaki can emniyetini katiyen garanti edemez... Ve bunun için de, devlet; kendi tekelinde olan denetim erkini takviye amacıyla, ocaktaki oto kontrol uygulamasına – sadece özel mevzuat ahkâmı mucibi– cevaz verebilmektedir.

Otokontrol (öz denetim) ise; biri işveren (devlet ya da şirket) ve diğeri de madenciler olmak üzere, her iki taraf arasında bağtlanacak toplu sözleşmelerle yürümektedir, olması gereken de budur... ANCAK:

Yukarıda açıklanan işleyiş; yalnız metropol ülkelerde hayata geçmekte ve demokrasi mahrumu ülkelerde ise, kâğıt üzerinde kalmaktadır... Şöyle ki; işveren devletse eğer, emniyet servisleri kızak makamı gibi görülmekte ve hepimizin öz canını zimmetlenip işkolumuzun en kutsal görevini üstlenen emniyetçiler, sürgün gibi horlanmaktadır. Özel sektördeki durum ise; “çağdaş ileri teknoloji şampiyonu” ilan edilen Karanlıkdere emsalinden de daha zelil bir kepezeliktedir!...

21. Yüzyıl: Ücret Kavgasına Giren ve Elleri Tahtadan Başka Bir Şey Olmayan Madencilere Ateş Açıldı... Onlarca Madenci Tumba Oldu; Polisin Gerekçesi: “Nefsi Müdafaa”(!)

Ülkemizdeki maden işverenleri –otokontrol beri dursun– devletin çapsız carî uygulama ve yaptırımlarını, katlanılması gereksiz bir maliyet unsuru gibi algılamakta; ayrıca, emniyet kadrolarının veya –yeni icat– İSİG uzmanlarının aldıkları ücretleri de, bir tür yasal haraç gibi görmektedir. Velakin aynı işveren taifesi; gün gelip de savcı-yargıç karşısına dikildiğinde: “... Teknik konulara bizim aklımız ermez; o işe bakan yetkili ve sorumlu uzmanlarımız var...” gibi klişe ifadelerle, güya haraç verdikleri öz insanlarımızı, birer günah keçisi gibi kullanacak kadar seviyesizleşmektedir de!... Ayrıca, işverenlerin –İSİG işleyişi konusunda takındığı– marazî ve hayatî tehlike endükleyici tutum ve davranışları; sadece maden ocaklarına değil, her tür işyerine de, epidemik bir hızla bulaşmıştır. Soma’da olup bitenin temel nedeni de –bodoslama tanımla geçilen– aynı patolojik fenomenin sonucu olan vahşetten kaynaklanmaktadır.

Bu makale, derin teknik ayrıntılara girmeyecek ve aşağıdaki kısa evveliyat yolculuğunun ardından, manşetteki sadede gelecektir.

“... İlle demiraç² tutturacağız diye; ayının ağaca abandığı gibi kömüre abanmaym... Arada bir arkasını da kollamayın zinhar ihmal etmeyin ha. Evvela

Emniyet!...” (70’lerin Başı / Kartiye Şefinin Biri).

“... Ocakta kedi gibi gözünüzü yumup oraya-buraya pısmayın; gözünüzü dört açarak gezin ki, beni de günaha sokup gözünüzemaym. Bilakis³ ayak arkasını çok iyi kollayın; tabanı silin, süpürün, ne ederseniz edin; arkada kömür bırakmaym. Ortalığı bir tütürürsek; el alem bize güle-güle geçer, tövbeler olsun ki!...” (70’lerin Başı / Bir Diğer Kartiye Şefi).

Bu satırları karalayan; hasbelkader, Füzyon⁴ öncesindeki arkaik şeflerin öz kalfaları çıraqları ile çalışma şerefine ve bahtıyarlığına nail olduğunda, yukarıda anılan fırçaları (ve çok daha suntuurlularını da) kulaklarıyla işitmişti. Kaldı ki, kadim şeflerin bizzat kendileri ile çalışan ağabeylerimizden kimilerinin başı da halen sağ yani...

Çoğunluk anlasın diye –maalesef– dipnot inme ve satır arası okumayı gerektiren epigraf metinleri, neyi hatırlatıyor?... Kadim madenciliğin –olmazsa olmaz– icabı olan ahlâk, adap, terbiye, disiplin kavramlarının, itibar önceliğine mazhar olduğunu hatırlatıyor... Örneğin, mübarek kısa konuşma kültürünün demirbaşlarından olan, “kömüre abanma” mecazı açılacak olursa: ‘Ula tamam, 3-5 kuruş

Aglebi ihtimalle, vukuat ikindisi –ortalık ana baba günü olmadan– kayda geçen yukarıdaki manzara; ancak ve ancak, çoklu grizu + toz infilaklarının ardından, arterlerdeki trafiğin dahi felç olduğu ve ocak idaresinin, her sistem ve şebeke üzerinde, her tür kontrolünü yitirdiği, ender vakalarda müsamaha görülebilir!...

demaraj primi sizin hakkınız, helal olsun; ama hele 3-5 ton da topuk cırmalaya yeltenin; ayağımın altına alır, çiğnerim alimallah!...' gibi bir mesaj ulaşıyordu muhabata... Öbür fırçadaki "tüttürme" mecazından meram ise; kesinlikle açık alevli-dumanlı yangın değil de, kitaplarda 'kendiliğinden kızışma' diye tanımlanan lanet sürecin ilk perdesidir. Yani "tüttürme" alâmeti zuhur eder etmez –CO konsantrasyonu ille de kritik limite erişene kadar, "Dur bakali n'oljek ajaba?" diye bekleyip kömüre abanmak yerine– emniyetçilerden özge, tekmil mürettebat derhal panodan tahliye edilirdi... Yani, "... aman kuyruk motorunu, redüktörü de kurtaralım, bir ünite daha kurtaralım, milli servettir..." diye hiç kırılmazdı!... Sonra da her tür inşa malzemesi –yerli yerinde– alesta olan, girişçıkış barajları –güzelcene– eşzamanlı olarak kapatırdı. Ama birileri, "Biz beceremedik canım panoyu yemesini, kime kısmet olacak acep?!..." derdine düştüğünde; diğerleri de gülmezdi yani, tersine, gereken her tür imecede asla kusur etmezlerdi. Kesin olan şu ki; oxymoronesque "gülmekten geberme" ifadesi, amir ve meslektaşlara ya da –en beteri– çömezlere ("el aleme") rezil-rüsva olmak gailisiyle yüklüydü ki; ahlâk, edep ve haysiyet erbabı olanlar için, öylesine bir zillet de tıpkı ölmek gibi bir şeydi işte...

Yukarıdaki manzara ise, 24 ayar bir tarihî ibret vesikası olsa ve her öğrenciye No: 1 Örnek Vaka diye– mutlaka incelettirilse gerektir. Bu vakada tüttürülen, şu ya da bu pano değil, ana nefesliktir... Tüten beyaz duman da CO değil, CO₂'nin ta kendisi, yani tam yanma başlamış, son perdedeyiz artık (zaten renksiz CO tütse bile göze görünmez). Yani, özgesinin de anlayabileceği bir ifadeyle: Ortalık, öyle uzun bir süre ve öyle bir hışımla yellenmiş ki, kömür beri dursun, kebab bile köz tutmuş artık ve sadece kömür değil, adamlar da tutuşmaya başlamış! Kundaklanmaya dair sabıka dosyasının –en az ½ yüzyıldan beri– kabardığı cümleyle malûm olan, çok kalın bir damarda çalışırken; 50 ppm CO içeren bir yeraltı atmosferi, nasıl "normal" oluyor? Böyle bir ocakta gece-gündüz yaşamının, ayı ile yatağa girmekten ne farkı var?!...

Ayı dendiğinde hemen çağrışan son kelamı da edip, bu yürek paralayıcı soğan doğrama faslına nihayet noktalararak, sadede gelmenin vakti erişti gibi görünüyor...

"Her mesele hesapla hallolmaz, mühendis dediğin bonsans sahibi de olacak!..." (50'lerin Başı/ Mühendis Yetiştiren Kadim Hocaların Birisi).

"Türkiye'nin 60-70 Mt/yıl değil, 200 Mt/yıl linyit⁵ üretmesi lazım..." (2014-Mayıs, Bloomberg TV/ Prof. Dr. Müh. Güven Önal).

Eski şeflerin –emniyet şefi değil, kartiye şefi olmalarına, yani çıkan kömürden prim almalarına rağmen– öz nezaretçilerini ikaz amacıyla, “kömüre ayı gibi abanma” diye niteledikleri çılgın tempo; en kabadayısından, 500 t/gün ölçekli kartiyeden –taş patlasa– 600 t/gün, yani +%20’lik bir angarya beklerdi; o da sadece ayda bir kaç gün içindi... Karanlıkdere’de ise, mevcut 1,5 Mt/yıl’ın tevsiyatı için, 3,5 Mt/yıl’a zıplayan, yani –eski altyapı üzerinde, koca bir yıl boyu, Allahın yevmiyesi– çocuk okuma gailisiyle, doğru beslenmekten mahrum kalan madencilerden tam +%133’lük bir angarya bekleniyor!... Ne dine, ne imana, ne insafa, ne de vicdana sığacak olan, bunca melun bir tevsiyat projesini kim imzaladı ve hangi makam onayladı?... Ey C. Başkanlığı’nın teftiş heyeti, Ey C. Savcıları; asıl sorulacak soru işte bu; ama görünen de o ki, lanet projenin asıl nüshası, kırklara karışacak... Bunca vahşi bir tempoyu, bir orman dolusu ayı bile tutturamaz ve meydan “daybaşı” gibi vampirlere kalır işte...

Medya ordusuna, “Şimdiye kadar görülmemiş, işitilmemiş, literatüre geçmemiş bir hadise karşısındayız!...” diye dert yanan Patron, bu tespitinde haklı; gerçekten de, hiç görülmemiş bir vaka var önümüzde... Vukuata ‘Ani CO Degajmanı’ gibi bir hafta yapılandırılabilir ve okuyucu bunu beğenir belki; beğenmeyen ise, başka bir ad takabilir olup bitene; ama vaftiz töreninin hiç vakti değil... Kendiliğinden tutuşmaya aşırı teşne olan çok kalın bir damarın işletilmesini yöneten; CO intişarının logaritmik seyir izleyeceğini hesaba katmaya mecbur olduğu gibi, logaritmik karakteristiğinin –kuzu gibi zeminde yatarken– ne zaman bükülüp tırmanacağını hissedecek bonsansa da sahip olmak zorunda... Daha değişik bir ifadeyle, herhangi bir diğer kömür ocağında da; bir yandan “normal” yeraltı hayatı sürdürülürken, bir yandan da, “Dur bakali, 50 ppm ne zaman 500’e fırlayacak ajaba?...” diye bekleneydi; öte yandan da, ha bire kömüre abanılaydı; malûm manzaradaki kepezelik literatüre çoktaaaan geçmişti!... (Ya bir de müellif ‘derin teknik ayrıntılara’ dalaydı, okuyucunun hali nice olurdu acep?...)

Lanet hesabı da, bonsansı da kesip, manşetteki sadede dönersek: ½ yüzyıldır devlet denetiminden hayır yok (kaldı ki, en sıkısı bile, can güvenliğini garanti edemiyor zaten). Madenci taifesinin, ne menem bir kompas olduğunu –nihayet– belleyip yevmiye sövdüğü, taşöronlardan otokontrol beklemenin ise, bilmem kimimizden bilmem ne beklemekten farkı yok!... Zira –eski düzende bile, zaten kâğıt üzerinde kalmaya mahkûm edilen– İSİG Kurulları’ndaki söz ve karar sahibi olma haklarımız, taşöron düzeninde hepten kadük oldu. Binaenaleyh, artık iş başa düştü ve ‘Madenci Denetimi’nin ihdası ve bekası için mücadele etmek, artık farz oldu...

“Siz okulumuzu nasıl işgal ettiyseniz, biz de ocağımızı öyle işgal ediverdik işte...” (Alpagut’taki Madencilerin Birisi / 1969).

‘Madenci Denetimi’ nedir? Özyönetimin en ağır bileşeni olan “İşçi Denetimi” nin, işkolumuzdaki eşdeğeridir. Peki, “Özyönetim” nedir? Bodoslama cevapla: Alpagut ve Yeni Çeltekte madencileri her nasıl becerdilerse, aynen öyle becerilecek bir şeydir işte... Ama soru kitabı cevaplanacaksa, iş de epey çetrefilleştir; şöyle ki: Kökü 19. yüzyıla uzanan “İşçi Özyönetimi” (l’Autogestion des Ouvrières, die Arbeiterselbstverwaltung); önce 1848 devrimlerinin (Şubat/Fransa ve Mart/Almanya) dağıdağında zuhur eden ve zamanla 5 kıtada birden tutuşan pandemik bir fenomen olup; hepi topu ¼ bin yıl yaşındaki kapitalizm hükümferma oldukça, başka bir dünyanın var olabileceğini hep hatırlatacaktır! Genellikle, yönetenlerin yönetmeyi artık beceremediği –1871 / Paris, 1913-19 / Meksika, 1917-18 / Petrograd, 1919-20 / Torino, 1936-38 / Madrid - Barselona, 1963 - 66/ Cezayir, 1968/ Paris, 1969 / Alpagut, 1970 - 73 / Şili, 1980 / Yeni Çeltekte, 1994 / Meksika ve 2001 / Şili gibi – kriz ve/veya geçiş rejimleri esnasında neşvünema bulan özyönetimin ziyadesiyle derişik, komprime, bodoslama ve kitabî bir tanımı aşağıda verilmiştir:

“... İşçi Özyönetimi’ne; anarkosendikalist teoriye göre, fabrika ve arazi işgalleriyle ve Marksist Teori’ye göre de, «şirketleşmiş» mülkiyet (= «Vergesellschaftung») [biçemindeki] özel işletmelerin [işçi-

**“Kökü
19. Yüzyıla
uzanan
‘İşçi Özyönetimi’; Önce
1848 devrimlerinin
dağıdağında zuhur eden
ve zamanla
5 kıtada
birden tutuşan
pandemik bir fenomen
olup...kapitalizm
hükümferma oldukça
başka bir dünyanın var
olabileceğini hep
hatırlatacaktır.”**

lere] transferiyle erişilebilecektir... «Hisseli Kapitalist Teşebbüsler» [AŞ'ler(?!)] ise; «kapitalist üretim» tarzından, «ortaklaşa» mülkiyete [erişim sağlayan] bir tür üst geçit gibi addedilmektedir...» (V. İ. Lenin, 1923⁶).

Tekmil gezegenin carî konjonktüründe, işçiler için, krizsiz tek bir gün bile geçmediği dikkate alındığında ise; “İşçi Özyönetimi”nin nesnel koşulları –her tür zaman ve mekân koordinatında– sürekli alesta vaziyettedir ve bir Oda yayınının kapsamına, ince siyasetin bu kadarı bile –kifayetten de öteye– kalın gelse gerektir!...

Özyönetimin en önemli bileşeni olan İşçi Denetimi ya da öz iş kolumuzdaki ismiyle, Madenci Denetimi; can pazarı kömür ocaklarındaki ölümlerin asgari düzeye inmesi ve giderek sıfıra müncer olmasının mutlak önkoşuludur!... Zira maden kazalarında “Sıfır Ölüm”; lanet taze yüzyılda değil, geçen yüzyıldaki modern madencilik bile, her tartışmadan vareste tutulmuş olan –olmazsa olmaz – demirbaş şartıdır ve her ocağa farzdır...

Çağdaş madencilik amentüsü olan “Sıfır Ölüm” hedefine ise; ne devletin, ne patron emniyetçilerinin, ne fennî nezaretçinin, ne de yasa

Sermayesiz Bir Dünya Mümkündür ve Daha İyidir
Eylem Birliği + Direniş + İlgal + Kendi Ürettiğini Kendi
Yönetme = Özyönetim

“Öz yönetimin en önemli bileşeni olan ‘İşçi Denetimi’; can pazarı kömür ocaklarındaki ölümlerin asgari düzeye inmesinin mutlak önkoşuludur.”

zoruyla danışılan İSİG Uzmanlarının denetimi ve gözetimi yoluyla değil; ancak ve ancak:

- Aynada-arında –yani ölümün ta kendisinin sadece bir kaç karış berisinde– Allahın her yevmiyesi, bir vardiya boyunca muttasıl dikilip duran ve
- Lanet zar-zor düzeninin istibdadı altında, yine ölümün ta kendisiyle köşe kapmaca oynayarak ömür tüketen, bahtı kara madenkeş taifesinin, yine ta kendisinin bilinç, beş duyu ve bonsansının devreye girmesiyle erişilebilecektir...

Gerçek bu merkezdeyken, madenci taifesinin “alışılmadık bir ‘ince pus’, koku, sıcaklık artışı, kulak zonklaması, uğultu, vs.” gibi –doğal algılara müstenit– ikazları hiç iplenmez. Zira ocak idarelerinde yaygın olan genel kanı çerçevesinde: “İşçi; cahildir, hiçbir boktan anlamadan hep uydurur ve döve-söve defedilir; zira CO, CH₄, CO₂ kokusuzdur...” ve beyefendilerin bildiği-algıladığı da, kokudan öteye geçemez... Örneğin, herhangi bir x,y,z noktasındaki bir kömür çirliği –piroliz sıcaklığına ulaşacak kertede– bir kızışmaya maruz kaldığında; uçucu madde nüfusuna kayıtlı ağır C_nH(2n+2) sülalesinin efradı da –mahpus olduğu kömür zindanından firarla– ocağın atmosferine karışabilir. Madencinin de anlayacağı bir ifadeyle, gaz fazındaki katran ince bir intişara geçebilir. Deli bozukların midesindeki rakının (velev ki, hepi topu iki karınca bacağı olsun), sofradaki domatesin, hıyarın mis gibi rayihaları, onlarca m öteden bile kokar da; katranın “iblisane kokusu”⁷ nasıl duyulmaz? O sıcaklıkta hasılı ve intişarı kaçınılmaz olan CO₂'nin ‘ince’ beyazı nasıl görülemez? Dışarıda vaki ani hava basıncı değişimleri, içerideki insan bedenini nasıl etkilemez? Böyle sorular, ocak amirlerinin çoğunun aklına niye düşmez? Grizunun baca aynalarını ‘vıcırya-vıcırya, fısırya-fısırya’ kavlattığını, kanalları, şlam havuzunu ‘fokurya-fokurya’ kaydattığını; kuyu dibinde biriken suda çözülmüş CO₂'nin –suyun seviyesi düştüğünde– koskoca kuyuyu, kapağı açılmış bira şişesine çevirdiğini; madenci gözünden özge, hangi uzaktan algılama ve erken ikaz sinyalizasyon sisteminin elektronik gözü görebilir ki?!...

Binaenaleyh, asıl Madenci Denetimi'nin müdahil olmadığı bir ocak denetimi –1½ yüzyıllık tecrübeyle de sabit olduğu gibi– hiçbir işe yaramaz!... Velâkin Madenci Denetimi'nin hayata geçebilmesi için de, müstakim bir sendikal örgütlenme zihniyeti farz olsa gerek. Bu farzın edası için, ayrıca, madencinin öncelikle yine ta kendisi için, kendi mücadele bayrağını açması da gerek. Peki, müstakim bir sendikal örgütlenme zihniyeti nasıl olmalı? Siftah, sendikanın kurumsal sorumluluğunu, “salt aidat kesip zam alma...” sınırına kadar daraltan müflis zihniyetten istiğfar edilmeli ve ayrıca:

İşkolumuzda çalışanların çoğunluğunu tescil ve temsil eden iki federasyon da; çağdaş maden emniyet kavramlarını incelemeli ve bu ana temaya ilişkin carî politikalarını, örgütlenme zihniyetlerini, propagatif ve eğitsel etkinliklerini; gözleme-izleme yöntemlerini; gelenek, görenek ve itiyadını sorgulayıp yeniden gözden geçirmelidir!... Madencinin öz vicahinde ve kendisi ile birlikte yürütülmesi gereken bu muayenenin sonucunda; bütün yararlılar ile doğrulara ilişilmeyip, kalan zararlılar ise, kökünden sökülerek ayıklanmalıdır... Madenci Denetimi'nin lâıyınca ihdası,

sadece ocaklarını değil, öz sosyal çevrelerini (köyü, mahalleyi) de kapsama alabilecek kapasitedeki bir örgütlenme zihniyeti gerektirmektedir... Zira öz ocaklarını etkin ve önleyici sonuçlar alabilecek kertede tarassut altına alabilen bir Madenci Denetimi; mahallelerdeki ekmek fiyatının oluşumuna müdahil olamıyorsa eğer, sistemin bekası akamete uğrayacağı gibi, ihdası da laçkalaşacak ve sonra da ellerinden su gibi kayıp tumba olacaktır!...

Haddizatında –ister meşru hak iktisabı, isterse hukukî vecibe yükümlenilmesi açısından olsun– ocaklardaki otokontrol sistemi, işverenin tekelindeki bir kurumlaşma tarzı olmadığı gibi; Madenci Denetimi de, kesinlikle ütopya değildir ve meşrudur. Meşruiyetten meram –İSİG Kurulları örneğinde olduğu gibi– mevzuatta yazılı olduğu halde, pratik işleyişte hep kadük olmaya mahkûm bir yasallık değildir. Asıl meram; Soma'yı unutturmamak için

sokağa dökülen –tersane işçisinden, sağlık emekçisine kadar– bütün sınıfın ve –Siirt'ten, İstanbul varoşlarına kadar– bütün halkımızın vicdanı indinde iktisap edilen bir meşruiyettir!... Ayrıca, dünya madencilerine has hayat tarzları, gelenekleri ve kurumlaşmalarının işlevsel gerekleri açısından, Madenci Denetimi de; bir potansiyel olarak tarih boyunca mevcut olmuş ve daha önceden sıralanan muhtelif örneklerde vaki olduğu gibi, ete kemiğe de bürünmüştür. Keza, malûm 1990-91 Kış Epizodu'nda kök salan grev komiteleri de gökten zembille inmemiştir; tersine, aynı potansiyelin kinetize olması ve iki yüzyıldır genlerimize programlanan aynı geleneklerin –anında işlevselleşip– kuvveden fiile terfi etmesi sonucunda zuhur etmiştir.

“Madenci Denetimi'nin layıınca ihdası, sadece ocaklarını değil, öz sosyal çevrelerini (köyü, mahalleyi) de kapsama alabilecek kapasitedeki bir örgütlenme zihniyeti gerektirmektedir.”

Şubeler bünyesinde kurulacak ve merkez yönetimi ile teknik servisin kumandası altında işlev görecektir. ‘Maden Emniyet Komiteleri’ kurulup yaşatılmalıdır!... (‘Komite’ denince, hemen heyecana kapılmak gerekmez; bu yeni oluşuma, “çalışma grubu” gibi bir ad bulunabilir.) Emniyet Komiteleri'nin kuruluş kadrosunun –şube başkanı, 1 şube yöneticisi, 2 emniyet nezaretçisi ve işçiler tarafından doğrudan seçilen 3 üyeden oluşan– 7 kişilik bir öncü nüveden ibaret olması başlangıçta yeterlidir; daha sonra, bu kadro her uzunayağa kök salabilecek kadar zenginleştirilmelidir. Komitelerin çalışma usûl ve esasları ile eğitim programlarına ilişkin olan diğer ayrıntı manzumesi ise, bu makalenin boyunu fersah-fersah aşar...

Neden mücadele? Her hangi bir madenci denetimi rüşeyminin neşvünema bulacağı en velûd ve jerminal doğal habitat; can pazarı olan Soma ve Zonguldak Havzaları'ndaki ocakların ta kendisidir. Madenci genetiği, insan bilinci, vs. beri dursun; hayatî tehlike algılayan her karıncanın DNA'sında kayıtlı olan içgüdü bile baki kaldıysa bedende, direniş de en doğal biyolojik davranıştır ya hani... İşte aynen onun için mücadele!... Can pazarı vardiyalara giren; en temel insan hakkı olan öz canını savunmak için bile maçasını kıpırdatmayacaksa, 18. Yüzyılın da ötesindeki köyüne dönse sezadır artık; işte onun için mücadele...

Ana fikrin ana zikri ise, şu:

1. "... Hay sensörünün de, detektörünün de, uzaktan algılamasının da, "ileri teknoloji"sinin de..." diye girişip; tıpkı dedelerimiz gibi, elimize bir kanarya kafesi alarak (hiç olmazsa, koltuğumuzun altına bir tavuk sıkıştırarak) inseydik ocağa, biz bu vartayı çok daha az bir kayıpla atlatmasını, çokta-
aan becermiştik!...

2. Madenci Denetimi'nin ihdasını ve bekasını sağlayamadığımız sürece: Tıpkı I. Mükellefiyet vaktindeki dedelerimiz gibi, "Hava parladı; cövüz bitti, keş de bitti, inekler de savmıya (...)" diye, daha çok kaşıyıp dururuz garip başımızı; ama başımız bittten, sırtımız sülükten ve (...) de (...)ten asla kurtulmaz!..

Dipnotlar

1. Kurtuluş Parkı'nın karşısındaki, eski TDÇİ Gn. Md. Binası'nın ta kendisi...
2. Fransızlardan tevarüs eden ve tarihin çöp sepetini çoktan boylayan, illet bir geleneksel uygulama için kullanılan, demaraj (démarrage = termik makinelerin ve motorların ilk harekete geçiş evresi) tabirinin, köylü ağzındaki metamorfik sureti; Türkçe madenci jargonuyla da, 'zarzor'... Grup dönümlerinin ilk birkaç günü uygulanan ve sadece pano personeli lehine tahakkuk eden "demaraj primi" uğruna, madenci taifesi çılgın bir tempoyla kömüre saldırdı. Çılgınlık

bazen o kertede azıttırdı ki, işin ucunu –güya hiç çıkartmaksızın– topuk hırsızlığına kadar da uzatırlardı(!)

3. Vaktiyle, "bilhassa" (= özellikle) kelamını ikame eden bu galat-ı meşhur; artık tedavülde değil...
4. Havzayı Fahmiye'de ruhsat ve imtiyaz sahibi olan, yerli-yabancı şirketlerin alayının birleştirilmesi ve ardından da kamulaştırılmasının yolunu açan 1940/3867 tarih/sayılı "Füzyon Kanunu"na atıf var; füzyon –yaygın kanının tersine– bir madenci tabiri değil; Türk Ticaret Hukuku'nun hükümlerinde anılan bir tabirdi.
5. 200 Mt/yıl'lık linyit istihraç kapasitesinin bazı emsal eşdeğerleri: Yeraltında –düz hesap– 57 tane Karanlıkdere veya 36 tane Çayırhan (ülkemizde –gerçekten de– en ileri teknolojinin uygulandığı yangınlı ocak); açık işletmede ise, 11 tane de Afşin-Elbistan... Hesabın yorumu okuyucuya ait!
6. Über das Genossenschaftswesen, Januar 1923; Lenin Werke, Dietz Verlag Berlin, 1973... Tanımda [] içinde geçen tulûat, mütercime ait; hem (), hem de «» içinde geçen –Almanca bir metindeki– Almanca eşdeğer ise, aglebî ihtimal, Rusça orijinal nüshaya ait; diğer «» kümesinin kime ait olduğu ise meçhul... Marks'ın zatî jargonunu anlamak ise, Lenin gibi dehalar için bile –zordan da öte– bela zanaat olsa gerek!
7. Bu niteleme, kömür aforozunun borusunu 18. Yüzyıl ortalarına kadar öttürebilen Vatikan'a aittir...
"Madenci genetiği, insan bilinci, vs. beri dursun; hayati tehlike algılayan her karıncanın DNA'sında kayıtlı olan içgüdü bile baki kaldıysa bedende, direniş de en doğal biyolojik davranıştır..."●

**"Madenci genetiği, insan bilinci, vs. beri dursun;
hayati tehlike algılayan her karıncanın DNA'sında kayıtlı olan
içgüdü bile baki kaldıysa bedende,
direniş de en doğal biyolojik davranıştır..."**

**"Madenci Denetimi,
kesinlikle ütopya değildir
ve meşrudur."**